

2020 m. EASO prieglobsčio ataskaita

Metinė ataskaita dėl
prieglobsčio padėties Europos
Sąjungoje

Santrauka

2020 m. EASO prieglobsčio ataskaita

Metinė ataskaita dėl prieglobsčio padėties Europos Sąjungoje

SANTRAUKA

PARAMA YRA MŪSŲ MISIJA

Viršelio nuotrauka: JT nuotrauka/Eskinder Debebe
Icons and illustrations: iStock by Getty Images, Microsoft 365

© Europos prieglobsčio paramos biuras, 2020 m.
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Naudoti arba atgaminti nuotraukas ar kitą medžiagą, kurių autorių teisės nepriklauso EASO, galima tik gavus teisių turėtojų leidimą.

ISBN 978-92-9485-525-1

DOI 10.2847/01636

Katalogo numeris BZ-04–20–293-LT-N

Ižanga

2019 m. Europoje vėl padaugėjo tarptautinės apsaugos prašymų (pirmą kartą nuo 2015 m.), todėl prieglobstis tebėra vienas iš svarbiausių ES politikos darbotvarkės prioritetų. Laikui bėgant tendencijos keičiasi, todėl toliau kartu dirbame siekdami pasiūlyti optimalių sprendimų asmenims, kuriems reikia apsaugos, kartu išlaikydami nacionalinių prieglobsčio sistemų vientisumą.

2020 m. *EASO prieglobsčio ataskaitoje* pateikiama glausta ir išsami pagrindinių pokyčių tarptautinės apsaugos ir bendros Europos prieglobsčio sistemos (BEPS) veikimo srityse apžvalga. Siekdamas parengti savo metinę pagrindinę ataskaitą, EASO renka ir analizuoja informaciją iš įvairių patikimų šaltinių, kad galėtų išsamiai apžvelgti per metus atliktus politikos pokyčius ir patobulinimus, atkreipdamas dėmesį į uždavinius, kuriuos dar reikia išspręsti.

2020 m. EASO mini savo 10 metų sukaktį, tad mums primenama apie didėjančią agentūros svarbą teikiant operatyvinę ir techninę pagalbą prieglobsčio srityje ES+ šalims. EASO parengta informacija yra labai svarbi, kad politikos formuotojai galėtų priimti informacija pagrįstus sprendimus, padėti šalims prisitaikyti prie nuolat kintančių migracijos tendencijų ir įgalinti nacionalines administracijas kiekvienu konkrečiu atveju nagrinėti nuolat teikiamas paraiškas.

Tikimės, kad bus priimtas ilgai lauktas Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros reglamentas, dėl kurio EASO taps visaverte ES agentūra, bus sustiprintas jo vaidmuo ir išplėsti jo įgaliojimai. Būdamas prieglobsčio srities kompetencijos centru, EASO toliau teiks į paslaugas orientuotą, nešališką ir skaidrią paramą veiksmingai įgyvendinant BEPS.

Esu dėkinga visiems mūsų partneriams už nuolatinį bendradarbiavimą kuriant bendras, skaidrias ir tvarias prieglobsčio sistemas visoje Europoje. Veiksmingos sistemos gali greitai reaguoti į kintančius migracijos srautų modelius ir kiekvienam tarptautinės apsaugos prašytojui užtikrinti aiškų, sąžiningą ir pagarbų procesą. 2020 m. jau matome naują susidarančią padėtį visame pasaulyje ir atskirose šalyse, dėl kurios prieglobsčio gali ieškoti daugiau žmonių. Dabar labiau nei bet kada turime toliau kurti iš tikrųjų bendrą Europos prieglobsčio sistemą, užtikrindami konvergenciją tenkinant tarptautinės apsaugos poreikius ir parodydami solidarumą su didžiausią spaudimą patiriančiomis valstybėmis narėmis.

Nina Gregori

Vykdomoji direktorė
Europos prieglobsčio paramos biuras

Ižanga

[2020 m. EASO prieglobsčio ataskaitoje](#) pateikiama išsami pokyčių tarptautinės apsaugos srityje Europos ir nacionaliniu lygmenimis apžvalga. Remiantis įvairiais šaltiniais, ataskaitoje trumpai apžvelgiama pasaulinė prieglobsčio padėtis, atkreipiamas dėmesys į pokyčius Europos Sąjungoje (ES) ir nagrinėjamos pagrindinės teisės aktų, politikos, praktikos ir teismų praktikos tendencijos bei pokyčiai ES valstybėse narėse, Islandijoje, Lichtenšteine, Norvegijoje ir Šveicarijoje (ES+ šalyse). Ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama pagrindinėms bendros Europos prieglobsčio sistemos (BEPS) sritims, kartu atsižvelgiant į platesnį migracijos ir pagrindinių teisių kontekstą.

1. Bendra 2019 m. prieglobsčio srities apžvalga

Priverstinis perkėlimas dėl konfliktų, persekiojimo, žmogaus teisių pažeidimų, gaivalinių nelaimių ir blogėjančios ekosistemų būklės yra tikrovė milijonams žmonių visame pasaulyje, kurie palieka savo namus ieškodami saugumo. Per pastaruosius kelerius metus daug priverstinių gyventojų perkėlimų įvyko dėl konfliktų, itin didelio smurto ir didelio politinio nestabilumo keliuose pasaulio regionuose.

Kalbant apie perkeltuosius asmenis, pabėgėlis iš esmės yra asmuo, kuris buvo priverstas palikti savo šalį dėl pagrįstos baimės būti persekiojamam dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių pažiūrų. Šalies viduje perkelti asmenys nėra kirtę savo šalies sienos, tačiau vis tiek gali atsidurti pažeidžiamoje padėtyje.

Kalbant apie Europą, tarptautinė apsauga apima pabėgėlio statusą ir papildomos apsaugos statusą. Jis susijęs su asmenimis, kurie neatitinka reikalavimų pabėgėlio statusui gauti, tačiau turi teisę gauti apsaugą, nes jiems gresia didelė žala, pavyzdžiui, mirties bausmė arba egzekucija, kankinimas, nežmoniškas ar žeminamas elgesys arba baudimas kilmės šalyje, rimta grėsmė jų gyvybei ar fiziniam neliečiamumui dėl nesirenkamojo smurto tarptautinio ar vidaus ginkluotojo konflikto metu.

2019 m. birželio mėn. Jungtinių Tautų vyriausiasis pabėgėlių reikalų komisaras (UNHCR) pranešė, kad iš viso susirūpinimą kelia 79,4 mln. žmonių likimas, įskaitant 20,2 mln. pabėgėlių, 3,7 mln. prieglobsčio prašytojų, 531 000 grąžintų pabėgėlių, 43,9 mln. šalies viduje perkeltų asmenų, 2,3 mln. grąžintų šalies viduje perkeltų asmenų ir 3,9 mln. asmenų be pilietybės pagal UNHCR įgaliojimus.

6,6 mln. pabėgėlių iš Sirijos sudarė maždaug trečdalį pasaulio pabėgėlių, po jų – pabėgėliai iš Afganistano ir Pietų Sudano (atitinkamai 2,7 mln. ir 2,2 mln.). 2019 m. tarp prašančių apsaugos asmenų didžiausią prieglobsčio prašytojų grupę sudarė Venesuelos piliečiai.

Krizės epicentro kaimynystėje esančios šalys dažnai pirmos priima perkeltuosius asmenis. 2019 m., vertinant absoliučiaisiais skaičiais, daugiausia pabėgėlių priėmė Turkija, po jos daugiausia priėmė Pakistanas, Uganda, Vokietija ir Sudanas. Vertinant santykiniais skaičiais, didžiausią pabėgėlių dalį priėmė Libanas, Jordanija ir Turkija, palyginti su šių šalių gyventojų skaičiumi.

Perkeltųjų asmenų skaičius pasaulyje toliau auga, todėl vyriausybės, tarptautinės organizacijos ir pilietinės visuomenės organizacijos rengia strategijas, kaip veiksmingai spręsti sudėtingas problemas, kylančias dėl priverstinio perkėlimo. 2019 m. gruodžio mėn. įvyko pirmasis [Pasaulinis pabėgėlių forumas](#), kurio tikslas – stebėti pokyčius ir apžvelgti pažangą, padarytą įgyvendinant 2018 m. Pasauliniame susitarime dėl pabėgėlių nustatytą veiksmų planą. Susitarimu, be kita ko, siekiama dalytis atsakomybe, priimti pabėgėlius ir tvariai remti priimančiąsias bendruomenes.

Sirijos piliečiai
sudarė trečdalį
pasaulio
pabėgėlių –
6,6 mln. gyventojų
paliko savo šalį.

Visame pasaulyje toliau įgyvendinamos naujos iniciatyvos, kurios suteikia galimybę iškelti įvairius priverstinio gyventojų perkėlimo klausimus į pirmą vietą ir nagrinėti juos su platesne auditorija. Dvi temos, kurioms 2019 m. skirta daugiau dėmesio, yra bepilietybė ir judumas dėl priežasčių, susijusių su klimatu ir aplinka.

2019 m. buvo atkreiptas dėmesys į dažnai pamirštamą aspektą – bepilietybę, nes problemos mastas tapo akivaizdesnis. 2019 m. spalio mėn. aukšto lygio posėdyje bepilietybės klausimais buvo pasiekta pusiaukelė įgyvendinant kampaniją #IBelong – iniciatyvą, kurią 2014 m. pradėjo Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras siekdamas iki 2024 m. panaikinti bepilietybės reiškinį. Per renginį buvo įvertinti iki šiol pasiekti laimėjimai siekiant dešimties [visuotinio veiksmų plano bepilietybės reiškiniiui panaikinti](#) tikslų.

Nors su klimato kaita susijusių nelaimių poveikis gyventojų perkėlimui nėra naujas reiškinys, jis užima vis svarbesnę vietą aptariant humanitarinius, politinius ir teisėkūros klausimus, susijusius su perkėlimu. Didėjantis aplinkos veiksnių poveikio žmonių judumui pripažinimas paskatino politines diskusijas tiek regioniniu, tiek pasauliniu lygmenimis, kad būtų išspręsta jų poveikio problema.

Pabėgėlių ir priimančiųjų šalių dalis visame pasaulyje 2019 m.

2. Pokyčiai Europos Sąjungoje

2019 m. nepastebėta didelės teisėkūros pažangos, susijusios su BEPS reformos dokumentų rinkinio priėmimu. Atsižvelgiant į Europos Parlamento rinkimus, derybos dėl reformos dokumentų rinkinio buvo perkeltos į kitą Parlamento kadenciją. Tačiau pažanga buvo padaryta tiesiogiai su prieglobsčiu susijusiose teisėkūros srityse. 2019 m. gegužės mėn. ES Taryba priėmė du reglamentus, kuriais nustatoma ES informacinių sistemų sąveikumo sistema teisingumo ir vidaus reikalų srityse. Be to, 2019 m. birželio mėn. Taryba priėmė dalinę bendrąją poziciją dėl Grąžinimo direktyvos naujos redakcijos, kurią Europos Komisija pasiūlė 2018 m. rugsėjo mėn.

2019 m. prieglobsčio tema tebebuvo vienas iš svarbiausių ES politinės darbotvarkės klausimų. Dar prieš prasidedant deryboms dėl teisės aktų buvo daug nuveikta politikos įgyvendinimo ir praktinio ES+ šalių bendradarbiavimo srityse. 2019 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos priimtoje 2019–2024 m. ES strateginėje darbotvarkėje nustatyti pagrindiniai kito institucinio ciklo prioritetai, įskaitant migraciją ir prieglobstį kaip prioritetines sritis, daugiausia dėmesio skiriant sienų valdymui remiantis ES vertybėmis, bendradarbiavimu su kilmės ir tranzito šalimis ir labai reikalingu susitarimu dėl Dublino sistemos reformos siekiant užtikrinti atsakomybės ir solidarumo pusiausvyrą.

2020 m. sausio mėn. Europos Komisija paskelbė savo naują darbo programą, kurios vienas iš prioritetų – naujo pakto, kuriuo bus pripažintas migracijos vidaus ir išorės aspektų tarpusavio ryšys ir kuriuo bus siekiama atsparesnių, humaniškesnių ir veiksmingesnių migracijos ir prieglobsčio sistemų, inicijavimas.

2019 m. spalio mėn. Europos Komisija paskelbė [Europos migracijos darbotvarkės įgyvendinimo pažangos ataskaitą](#), kurioje apžvelgiami svarbiausi nuo 2015 m. pasiekti laimėjimai ir daug dėmesio skiriama 2019 m. įvykusiems pokyčiams. Nors teisėkūros reformos buvo vykdomos laipsniškai, padaryta spartesnė pažanga įgyvendinant politiką ir konsoliduojant ES veiksmingo migracijos ir prieglobsčio valdymo priemonių rinkinį, įskaitant greitą operatyvinę ir finansinę paramą valstybėms narėms, patiriančioms didėjančią spaudimą.

Nepaisant to, kad 2019 m. bendras prie ES išorės sienų atvykstančių asmenų skaičius sumažėjo, išryškėjo kitokios migracijos maršrutų į Europą tendencijos. Palyginti su 2018 m., vakarinės ir centrinės Viduržemio jūros regiono dalių maršrutais atvyko mažiau žmonių, o rytinės Viduržemio jūros regiono dalies ir Vakarų Balkanų maršrutais atvyko daugiau žmonių.

ES požiūriu siekiant išspręsti rytinės Viduržemio jūros regiono dalies maršruto klausimą pagrindinis aspektas yra partnerystė su Turkija pagal [ES ir Turkijos pareiškimą](#). Dėl šio pareiškimo, praėjus ketveriems metams nuo įgyvendinimo pradžios, neteisėtai iš Turkijos į ES atvykusių asmenų skaičius išliko 94 proc. mažesnis nei prieš susitarimo pasirašymą, o iš viso perkelta apie 27 000 Sirijos pabėgėlių

Europos Vadovų
Taryba priėmė
2019–2024 m. ES
strateginę
darbotvarkę,
kurioje
prieglobsčio
klausimas
nurodytas kaip
prioritetinė sritis.

iš Turkijos į ES+ šalis. 2016–2025 m. laikotarpiu įgyvendinant Pabėgėlių rėmimo priemonę pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms Turkijoje remti iš viso skirta 6 mlrd. EUR, daugiausia dėmesio skiriant humanitarinei pagalbai, švietimui, sveikatai, savivaldybių infrastruktūrai ir socialinei bei ekonominei paramai. Sritis, kurioje reikia didesnės pažangos, yra grąžinimo iš Graikijos salų į Turkiją įgyvendinimas.

2019 m. buvo tęsiamas Viduržemio jūroje išgelbėtų migrantų išlaipinimas, pabrėžiant, kad reikia sistemingesnio ir labiau koordinuoto ES požiūrio į išlaipinimą, įskaitant pirminį priėmimą, registraciją ir perkėlimą. 2019 m. rugsėjo mėn. įvykusiame ministrų susitikime migracijos klausimais, kuriame dalyvavo valstybės narės, ES Tarybai pirmininkaujanti valstybė narė ir Europos Komisija, Prancūzija, Vokietija, Italija ir Malta pasirašė bendrąją ketinimų deklaraciją dėl struktūrinės skubos procedūros, skirtos išlaipinimo ir perkėlimo Europos Sąjungoje tvarkai valdyti. Europos Komisija pradėjo šia deklaracija pagrįstų standartinių veiklos procedūrų kūrimo procesą, kuriuo pasiektas bendras valstybių narių sutarimas ir kuris taikomas praktiškai.

2019 m. perkėlimas toliau buvo vienas iš svarbiausių su prieglobsčiu susijusios politikos darbotvarkės klausimų. Perkėlimas yra neatsiejama bendrų ES pastangų dalis, siekiant suteikti apsaugą tiems, kuriems jos reikia, ir perkelti pabėgėlius iš prieglobsčio šalies į kitą valstybę, kuri sutiko juos priimti ir galiausiai suteikti jiems leidimą įsikurti visam laikui. 2015 m. liepos mėn. pradėta įgyvendinti Perkėlimo į ES programa, o nuo 2019 m. gruodžio mėn. pagal dvi sėkmingas perkėlimo į ES programas pagalba suteikta daugiau kaip 65 000 žmonių.

Visus 2019 m. ES toliau bendradarbiavo su išorės partneriais, kad suvaldytų migracijos spaudimą laikydamosi visapusiško daugiakultūriškumo grindžiamo požiūrio. Pagal ES migracijos politikos išorės aspektą vykdomos veiklos tikslai, be kita ko, apėmė neteisėtos migracijos prevenciją, bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis grąžinimo ir readmisijos srityje stiprinimą, pagrindinių migracijos priežasčių šalinimą gerinant galimybes kilmės šalyse ir teisėtų kelių į Europą tiems, kuriems reikia tarptautinės apsaugos, užtikrinimą.

Siekdamas užtikrinti suderintą ES teisės aiškinimą ir taikymą, 2019 m. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT) priėmė 12 sprendimų, susijusių su prejudiciniais sprendimais dėl BEPS aiškinimo. Pavyzdžiui, Teismas priėmė sprendimus dėl:

- naujos redakcijos Prieglobsčio procedūrų direktyvos taikymo atsižvelgiant į taikomą tarptautinę apsaugą valstybėse narėse ir teisminių institucijų vaidmens panaikinant pirmosios instancijos sprendimus;
- tarptautinės apsaugos panaikinimo ir tam tikrų Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos naujos redakcijos nuostatų galiojimo;
- materialinių priėmimo sąlygų panaikinimo kaip sankcijos formos, atsižvelgiant į Priėmimo sąlygų direktyvos naujos redakcijos 20 straipsnio 4 dalį; ir
- išlaikomų asmenų, kurie laikomi platesnės šeimos nariais (ne artimaisiais šeimos nariais), vertinimo ir procedūrinių šeimos susijungimo procedūros aspektų.

Teismas taip pat išnagrinėjo pagrindines Dublino sistemos sąvokas ir techninius aspektus atsižvelgdamas į [Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją](#) ir išaiškino preliminarinius klausimus dėl Jungtinės Karalystės išstojimo iš ES („Brexit’o“).

Šaltinis: EASO.

2019 m. EASO operatyvinė pagalba pasiekė precedento neturintį lygį koordinuojant daugiau kaip 900 asmenų (įskaitant EASO darbuotojus, ekspertus iš ES+ šalių, laikinuosius darbuotojus, vertėjus žodžiu, kultūrinius tarpininkus ir apsaugos darbuotojus) dislokavimą keturiuose valstybėse narėse (Kipre, Graikijoje, Italijoje ir Maltoje). 2019 m. operatyvinei paramai buvo išleista beveik 40 proc. agentūros metinio biudžeto.

Paramos trečiosioms šalims srityje 2019 m. EASO vykdė gebėjimų stiprinimo veiklą Vakarų Balkanų šalyse, Turkijoje ir Artimųjų Rytų bei Šiaurės Afrikos (MENA) regiono šalyse.

3. Duomenys apie bendrą Europos prieglobsčio sistemą

2019 m. ES+ šalyse pateikta beveik 740 000 tarptautinės apsaugos prašymų, t. y. 11 proc. daugiau nei 2018 m. Tai buvo pirmas kartas po 2015 m. migracijos krizės, kai prašytojų skaičius pradėjo didėti, iš dalies dėl to, kad labai padaugėjo Venesuelos ir kitų Lotynų Amerikos piliečių prašymų. Tiesą sakant, daugiausia prašytojų priimančios šalys, kaip antai Prancūzija, Graikija ir Ispanija, 2019 m. priėmė daugiau prašytojų nei per migracijos krizę.

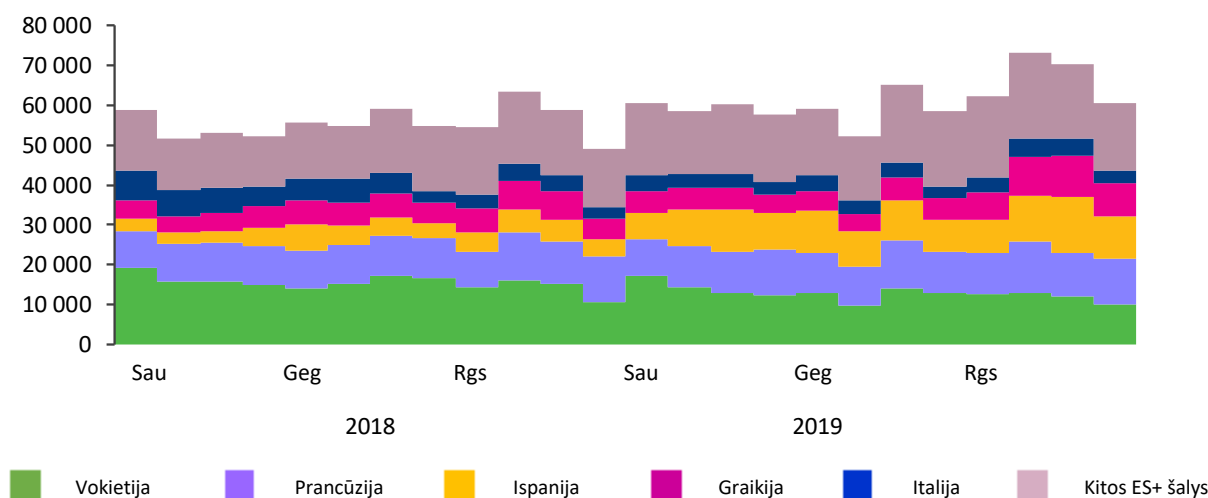
Prašymai ir toliau buvo sutelkti keliose valstybėse narėse. 2019 m. daugiau nei pusę visų ES šalyse pateiktų prašymų gavo Prancūzija, Vokietija ir Ispanija, nuo kurių gerokai atsiliko Graikija. Priešingai, antrus metus iš eilės Italija gavo gerokai mažiau prašymų dėl labai sumažėjusios neteisėtos migracijos centrinės Viduržemio jūros regiono dalies maršrutu. Pereinant nuo absoliučiuoju prie santykinio skaičių, remiantis EASO skaičiavimais, Kipras, Graikija ir Malta gavo daugiausia tarptautinės apsaugos prašymų, palyginti su jų gyventojų skaičiumi.

2019 m. ketvirtadalis visų tarptautinės apsaugos prašymų ES+ šalyse buvo gautas iš trijų kilmės šalių. Vertinant absoliučiaisiais skaičiais, prieglobsčio prašytojai iš Sirijos pateikė apie 80 000 prašymų, po jų eina prieglobsčio prašytojai iš Afganistano (apie 61 000) ir Venesuelos (apie 46 000). Dažnai kalba, kultūriniai ryšiai arba geografinis artumas gali nulemti, kurioje šalyje pateikiama paraiška. Tai paprastai pasakytina apie Lotynų Amerikos gyventojus (Venesuelos ir Kolumbijos piliečius, taip pat Gvatemalos, Hondūro ir Nikaragvos piliečius), kurie prašymus pateikė daugiausia Ispanijoje. Bevizis režimas taip pat gali būti svarbus renkantis, kur pateikti prašymą. 2019 m. aiški nauja tendencija buvo didėjantis prašymų, pateiktų šalių piliečių, kuriems nereikia vizos atvykti į Šengeno erdvę, skaičius – jie sudarė daugiau kaip ketvirtadalį visų prašymų (apie 188 500).

Padidėjęs ES+ šalyse pateiktų paraiškų skaičius 2019 m., palyginti su 2018 m.

1 diagrama. Paraiškų skaičius pagal pagrindines priimančiąsias Europos šalis (2018–2019 m.)

Šaltinis: Eurostatas.

2019 m. ES+ šalys priėmė maždaug 585 000 sprendimų dėl pirmojoje instancijoje pateiktų prašymų. Tai rodo, kad nuo 2016 m. toliau mažėja dėl tarptautinės apsaugos prašymų priimamų sprendimų skaičius. Penkios šalys priėmė tris ketvirtadalius visų tarptautinės apsaugos srityje priimtų sprendimų: Prancūzija, Vokietija, Graikija, Italija ir Ispanija. Dauguma pirmosios instancijos sprendimų buvo priimti dėl Afganistano, Sirijos ir Venesuelos piliečių – jie sudaro ketvirtadalį visų 2019 m. ES+ šalyse priimtų sprendimų. Dėl prašymus pateikusių asmenų iš Venesuelos, Kolumbijos, Salvadoro, Palestinos, Tuniso, Maroko ir Jemeno 2019 m. buvo priimta daug daugiau sprendimų, palyginti su ankstesniais metais.

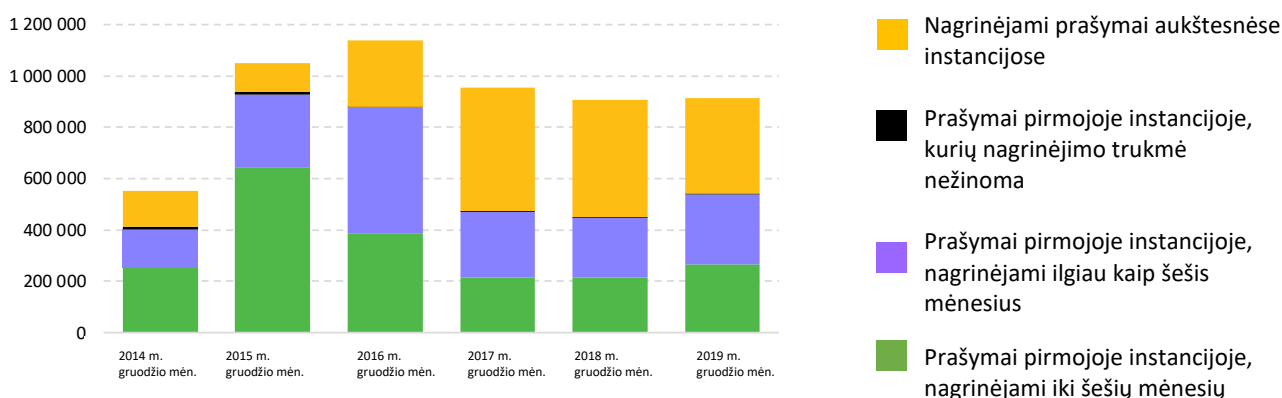
Du penktadaliai visų pirmosios instancijos sprendimų buvo teigiami – buvo suteiktas pabėgėlio statusas (daugiau nei pusė visų teigiamų sprendimų), papildoma apsauga arba humanitarinė apsauga (beveik po lygiai).

Pastebimas pokytis 2019 m. buvo teigiamų sprendimų, priimtų dėl prašytojų iš Venesuelos, skaičius. 2019 m. Venesuelos piliečių prašymų patenkinimo lygis buvo 96 proc., palyginti su vos 29 proc. 2018 m. Kitų šalių piliečiai, kurių prašymų patenkinimo lygis yra aukštas: Sirijos (86 proc.), Eritrėjos (85 proc.) ir Jemeno (82 proc.). Priešingai, dėl pareiškėjų iš Šiaurės Makedonijos ir Moldovos buvo priimta mažiausiai teigiamų sprendimų – po 1 proc.

2019 m. atsiimtų paraiškų skaičius padidėjo 20 proc. ir siekė maždaug 69 500. Atsiimtose paraiškose, ypač netiesiogiai, gali netiesiogiai signalizuoti apie pasislėpimą ir prasidėjusį antrinį judėjimą į kitas ES + šalis. Iš EASO laikinos ankstyvojo perspėjimo ir pasirengimo sistemos duomenų matyti, kad 2019 m. beveik trys ketvirtadaliai visų pirmojoje instancijoje atsiimtų prašymų buvo atsiimti netiesiogiai. Pagal šį aiškinimą, daugiausia prašymų buvo atsiimta pirmosiose su migrantų antplūdžiu susiduriančiose valstybėse narėse, kaip antai Graikijoje ir Italijoje, kurie kartu sudarė daugiau nei du penktadalius visų atsiimtų prašymų.

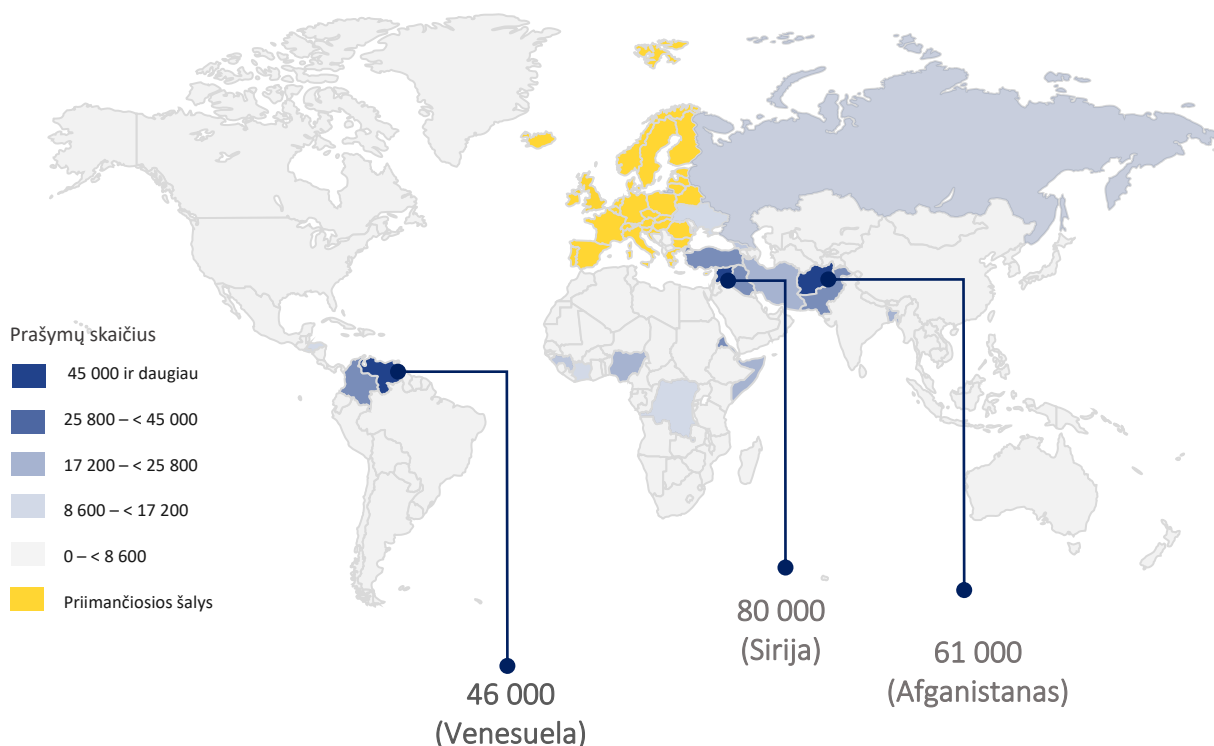
2019 m. pabaigoje ES+ šalyse vis dar buvo laukiama sprendimo dėl beveik 912 000 tarptautinės apsaugos prašymų, t. y. beveik 1 proc. daugiau nei 2018 m. Apskritai neišnagrinėtų prašymų skaičius vis dar buvo daug didesnis nei prieš krizę, o tai rodo, kad ES prieglobsčio sistemos šiuo metu veikia patirdamos didesnę spaudimą. Vokietijoje vis dar yra didžiausias neišnagrinėtų prašymų skaičius, tačiau, priešingai nei daugelyje kitų ES+ šalių, nuo 2018 m. pabaigos iki 2019 m. bendras prašymų skaičius sumažėjo. Neišnagrinėtų atvejų skaičius buvo didelis ir augo Belgijoje, Graikijoje, Prancūzijoje, Ispanijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Atlikus Eurostato ir EASO duomenimis pagrįstus skaičiavimus matyti, kad daugiau kaip pusė, t. y. daugiau kaip 540 000 prašymų, dėl kurių dar nepriimtas sprendimas, buvo nagrinėjami pirmojoje instancijoje. Visose šalyse, kuriose labai išaugo neišnagrinėtų prašymų skaičius, šią tendenciją daugiausia lėmė tai, kad buvo pateikta daugiau prašymų, taigi didžioji dalis neišnagrinėtų prašymų susikaupė pirmojoje instancijoje.

Nagrinėjami tarptautinės apsaugos prašymai ES+ šalyse metų pabaigoje (2014–2019 m.)

Šaltinis: EASO ir Eurostatas.

20 pagrindinių tarptautinės apsaugos ES+ šalyse prašytojų kilmės šalių 2019 m.

+20 proc.

2019 m. atsiimtų
prašymų skaičiaus
padidėjimas

+59 proc.

Prašymų iš šalių,
kurioms taikoma
vizų režimo išimtis,
skaičiaus
padidėjimas
2019 m.

1/4

visų tarptautinės apsaugos prašymų
gauta iš **3 šalių: Sirijos, Afganistano ir
Venesuelos**

#2020 m. EASO prieglobsčio
ataskaita

www.easo.europa.eu/asylum-report-2020

4. Dublino sistema

Reglamentu „Dublinas III“ siekiama nustatyti aiškų ir veiksmingą metodą, skirtą nustatyti, kuri valstybė narė yra atsakinga už kiekvieno tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą. Jo tikslas – užtikrinti, kad prašytojai galėtų veiksmingai pasinaudoti tarptautinės apsaugos suteikimo procedūromis ir kad prašymą nagrinėtų viena aiškiai paskirta valstybė narė. Jeigu išnagrinėjus Dublino kriterijus paaiškėja, kad už prašymo nagrinėjimą yra atsakinga kita valstybė narė, Dublino sistemoje numatyta galimybė fiziškai perkelti prašytoją į paskirtą atsakingą valstybę narę.

Remiantis per EASO ankstyvojo perspėjimo ir pasirengimo sistemą apsiikeistais duomenimis, 2019 m. sprendimų dėl prašymų, išsiųstų pagal Dublino reglamentą, skaičius padidėjo 3 proc., palyginti su 2018 m. Tai sudarė beveik 145 000 sprendimų, įskaitant sprendimus dėl prašymų ir prašymų pakartotinai nagrinėti prašymus. 2019 m. pagal Dublino reglamentą priimtų sprendimų ir pateiktų prieglobsčio prašymų santykis sudarė 20 proc., o tai gali reikšti, kad didelis tarptautinės apsaugos prašytojų skaičius išliko dėl antrinio judėjimo ES+ šalyse.

Kaip ir ankstesniais metais, Vokietija ir Prancūzija priėmė daugiausia sprendimų dėl pagal Dublino reglamentą pateiktų prašymų, ir kiekviena iš jų priėmė šiek tiek mažiau nei trečdalį visų sprendimų. Pagrindinė šalis, atsakanti į prašymus išliko Italija, po jos – Vokietija, Ispanija, Graikija ir Prancūzija. 2019 m. antrus metus iš eilės bendras sprendimų dėl pagal Dublino reglamentą pateiktų prašymų lygis, vertinamas pagal sprendimų, kuriais prisiimama atsakomybė, dalį iš visų priimtų sprendimų, sumažėjo iki 62 proc.

2019 m. atvejų, kuriais vadovautasi Dublino reglamento 17 straipsnio 1 dalimi, žinoma kaip diskrecinė arba suvereniteto išlyga, skaičius labai sumažėjo – iki 6 900. Pagal šią nuostatą valstybė narė gali nuspręsti nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymą, net jei ji nėra atsakinga pagal reglamento „Dublinas III“ kriterijus.

ES+ šalys įvykdė apie 27 200 perkėlimų, t. y. 3 proc. mažiau, palyginti su 2018 m., o tai atitinka šiek tiek sumažėjusį priimtų prašymų skaičių. Apie 30 proc. perkėlimų įvykdė Vokietija, po jos – Prancūzija (20 proc.), Nyderlandai (11 proc.), Graikija (9 proc.), Lenkija ir Austrija (po 5 proc.).

2019 m. įvyko palyginti nedaug teisėkūros ir politikos pokyčių, susijusių su Dublino sistema, išskyrus šalis, kuriose prieglobsčio prašytojų, kuriems taikoma Dublino sistema, skaičius labai išaugo, pavyzdžiui, Belgiją ir Nyderlandus. Dauguma šių pokyčių buvo susiję su instituciniais ir organizaciniais pokyčiais siekiant sumažinti neišnagrinėtų prašymų skaičių ir padidinti Dublino sistemos veiksmingumą.

2019 m. ES+ šalys
įvykdė maždaug
27 200 perkėlimų,
t. y. 3 proc.
mažiau nei 2018 m.

Laukdami būsimos Dublino sistemos reformos, Europos ir nacionaliniai teismai toliau aiškino kai kuriuos reglamentus ir direktyvas pateikdami konkrečiais atvejais pagrįstas gaires. Pagal reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 2 dalį valstybės narės tampa atsakingos už prašymo nagrinėjimą, jeigu yra pagrįstų priežasčių manyti, kad valstybėje narėje, kuri, vadovaujantis Dublino kriterijais, būtų paskirta atsakinga, yra prieglobsčio proceso ir priėmimo sąlygų sisteminių trūkumų. 2019 m. nebuvo sistemingai stabdomas nė vienos valstybės narės vykdomas perkėlimas į kitas šalis. Tačiau valstybių narių praktika, kai sustabdomas perkėlimas į konkrečias Dublino sistemoje dalyvaujančias valstybes nares, yra labai įvairi.

Pilietinės visuomenės organizacijos išreiškė susirūpinimą dėl metodikos ir Dublino sistemos praktinio veikimo spragų. Prašytojų teisės turėtų būti apsaugotos, kartu užkertant kelią antriniam judėjimui į kitą valstybę narę. Tiek prašytojai, tiek šalys turėtų būti skatinami laikytis sistemos procedūrų, užuot skatinus valstybes nares griežtinti apribojimus.

5. Nelydimi nepilnamečiai ir pažeidžiami prašytojai

Keliose šalyse
susirūpinimą
tebekėlė prastos
nelydymų
nepilnamečių
prieglobsčio
prašytojų
priėmimo sąlygos
ir sulaukymas.

ES prieglobsčio *acquis* įtrauktos nuostatos dėl prašytojų, kuriems reikia specialių procedūrinių garantijų, nustatymo ir paramos jiems teikimo. Apskritai vis dar sunku veiksmingai ir greitai nustatyti pažeidžiamus prašytojus, ypač atsižvelgiant į pažeidžiamumą, kuris nėra pastebimas, pavyzdžiui, psichologines kankinimų ar traumų pasekmes.

Viena pagrindinių pažeidžiamų prašytojų grupių yra apsaugos prašantys nelydimi nepilnamečiai, neprižiūrimi atsakingo suaugusio asmens. 2019 m. ES+ šalyse nelydimi nepilnamečiai pateikė apie 17 700 tarptautinės apsaugos prašymų, t. y. 13 proc. mažiau nei 2018 m. Nelydimų nepilnamečių prašymai sudarė 2 proc. visų prašymų.

Kaip ir ankstesniais metais, 2019 m. buvo pradėta daug iniciatyvų siekiant pagerinti pažeidžiamų prašytojų padėtį. Kai kurios šalys pradėjo taikyti ankstyvo nustatymo ir procedūrinių garantijų nustatymo priemones. Taip pat imtasi veiksmų siekiant patobulinti arba pakoreguoti amžiaus nustatymo metodiką, o pilietinė visuomenė ir tarptautinės organizacijos stebėjo proceso spragas ir trūkumus. Siekiant paspartinti globėjų skyrimą ir pagerinti bendrą globos sistemos kokybę, atlikti teisinio atstovavimo teisės aktų ir politikos pakeitimai.

Tarptautinės ir pilietinės visuomenės organizacijos pateikė pastabų dėl skyrimo proceso tobulinimo, globėjo užduočių apimtį, atstovo ir vaiko bendravimo, taip pat globėjo darbo krūvio bei mokymo apskritai. Siekdamas pateikti aiškesnę informaciją, kai kurios ES+ šalys informacinę medžiagą apie prieglobstį ir priėmimą pritaikė prie konkrečių nepilnamečių poreikių. Tačiau kitoms pažeidžiamoms grupėms šios iniciatyvos paprastai nebuvo taikomos.

Per pirmosios instancijos procedūras pranešta tik apie kelias iniciatyvas, kuriomis siekiama tobulinti nepilnamečiams skirtas procedūras ir užtikrinti, kad būtų paisoma vaiko interesų. Atrodo, kad šiek tiek daugiau dėmesio skirta siekiant tobulinti procedūras, skirtas mergaitėms, kurioms gresia moterų lyties organų žalojimas, smurto namuose aukoms, prekybos žmonėmis aukoms ir lesbietėms, gėjams, biseksualiems, translyčiams ir interseksualiems (LGBTI) prašytojams.

Kalbant apie priėmimo sąlygas, 2019 m. ES+ šalių pastangos buvo sutelktos į pajėgumų pritaikymą įstaigose ir nepilnamečių bei pažeidžiamų prašytojų priėmimo sąlygų kokybės gerinimą, taip pat specializuotų priėmimo vietų gerinimą ir darbuotojų, dirbančių su pažeidžiamais prašytojais, ypač su nelydimais nepilnamečiais, mokymą. Vis dėlto pilietinės visuomenės organizacijos išreiškė susirūpinimą dėl prastų pažeidžiamų asmenų priėmimo sąlygų keliose šalyse. Be to, dėl pažeidžiamų prašytojų, visų pirma vaikų, sulaukymo daugelyje ES+ šalių toliau kilo esminių klausimų, todėl Europos ir nacionaliniuose teismuose buvo priimti keli sprendimai.

Tranzitu vykstančių nelydimų nepilnamečių padėtis kėlė susirūpinimą tiek nacionalinėms valdžios institucijoms, tiek pilietinės visuomenės organizacijoms visoje Europoje. Dėl įvairių sudėtingų priežasčių, įskaitant prieglobsčio proceso trukmę ir reglamento „Dublinas III“ nuostatas, nelydimi vaikai dažnai bando išvengti jų tapatybės nustatymo ir vykti tranzitu per vieną ar kelias šalis, kad atvyktų į konkrečią valstybę narę.

Tarptautinės apsaugos prašantys nelydimi nepilnamečiai 2019 m.

6. Svarbiausia nacionalinio lygmens informacija

Pastebėti įvairūs pokyčiai pagrindinėse 2019 m. nacionaliniu lygmeniu įgyvendintose BEPS teminėse srityse.

Galimybė naudotis procedūra

Dauguma ES+ šalių daugiausia dėmesio skyrė nacionalinėms prieglobsčio procedūroms įgyvendinti ir tobulinti, atsižvelgdamos į pastaraisiais metais padarytus teisės aktų, politikos ir praktikos pakeitimus. Šie pakeitimai, palyginti su ankstesniais metais, apėmė atvykimo centrų steigimą, naujų technologijų, padedančių nustatyti prašytojo tapatybę, diegimą ir prašytojo pareigos bendradarbiauti ir pateikti visus dokumentus bei svarbią informaciją ankstyvaisiais procedūros etapais išplėtimą.

Viešose diskusijose daugiausia dėmesio buvo skiriama svarbiausiems teisiniams, politiniams ir socialiniams klausimams, susijusiems su paieškos ir gelbėjimo operacijomis Viduržemio jūroje, išlaipinimu ir perkėlimu. Europos Komisija pripažino, kad reikia labiau struktūruoto laikino sprendimo, ir pradėjo koordinuoti veiksmus, kad užtikrintų saugų išlaipinimą ir greitą išgelbėtų migrantų perkėlimą, taip pat planuoja parengti standartines veiklos procedūras.

Siekdamos griežčiau kontroliuoti sausumos sienas, kelios valstybės narės laikinai atnaujino kontrolę prie Šengeno erdvės vidaus sienų. Vis dėlto tarptautinės organizacijos ir pilietinės visuomenės organizacijos toliau teikė pranešimus apie migrantų išsiuntimus nuo sausumos ir jūrų sienų, išsiuntimą tinkamai nenustačius asmens tapatybės ir ilgą registracijos bei apgyvendinimo laukimo laikotarpį.

Galimybė susipažinti su informacija

Asmenims, prašantiems tarptautinės apsaugos, reikalinga informacija apie jų padėtį, kad jie galėtų tinkamai pranešti apie savo apsaugos poreikius ir asmenines aplinkybes ir būtų visapusiškai ir teisingai įvertinti.

2019 m. ES+ šalys toliau plėtojo informacijos teikimo prieglobsčio prašytojams ir asmenims, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, metodus, kartais vykdydamos bendrus projektus su NVO ar tarptautinėmis organizacijomis. Paprastai informacija buvo teikiama įvairiomis kalbomis pasitelkiant informacines platformas, lankstinukus, brošiūras, vaizdo klipus ar išmaniųjų telefonų programinę įrangą. Šiuo metu šalių teikiama informacija apima ne tik prieglobsčio procedūros aspektus, bet ir kasdienio gyvenimo situacijas priimančiojoje šalyje, integraciją, grąžinimą, perkėlimą ir informuotumo didinimo kampanijas. Tam tikra medžiaga visų pirma pritaikyta pažeidžiamiesiems prašytojams.

Teisinė pagalba ir atstovavimas

2019 m. ES+ šalys atliko teisės aktų pakeitimų, siekdamos teikti ir plėsti nemokamas teises konsultacijas ir konsultacijas visiems tarptautinės apsaugos prašytojams pagal įvairias nacionalines programas. ES+ šalys įgyvendino naujus projektus, susijusius su teisine pagalba, taip pat tęsė arba išplėtė ankstesnius projektus. Pilietinės visuomenės organizacijos išreiškė susirūpinimą dėl nedidelės finansinės kompensacijos už teisinę pagalbą, tinkamų priemonių parengiamiesiems ir asmeniniams pokalbiams atlikti trūkumo, nepakankamų galimybių gauti teisinę pagalbą rengiant apeliacinius skundus dėl pirmosios instancijos sprendimų arba dėl to, kad vyriausybė nesuteikė teisinės pagalbos prieglobsčio prašytojams sulaikymo centruose ir todėl NVO teikė nemokamą teisinę pagalbą.

Vertimas žodžiu

Siekiant užtikrinti, kad prašytojas ir prieglobsčio institucija tiksliai keistųsi informacija ir ją suprastų abi šalys, turėtų būti teikiamos vertimo žodžiu paslaugos.

2019 m. pokyčiai šioje srityje apėmė biudžeto, skirto vertimui žodžiu, didinimą, vertėjų žodžiu skaičiaus didinimą, daugiau informacijos įvairiomis kalbomis teikimą įvairiomis žiniasklaidos priemonėmis, šiuolaikinių technologijų, padedančių vertimo žodžiu srityje, diegimą ir praktikos pritaikymą prie dabartinių poreikių. Sunkumai, su kuriais susidūrė ES+ šalys, buvo darbuotojų trūkumas tam tikruose prieglobsčio procedūros etapuose ir nepakankama procese dalyvaujančių vertėjų žodžiu kvalifikacija.

Specialiosios procedūros

Nagrinėjant tarptautinės apsaugos prašymus pirmojoje instancijoje, valstybės narės gali taikyti specialias procedūras, pavyzdžiui, pagreitintas procedūras, pasienio zonų procedūras arba pirmenybines procedūras, kartu laikydamosi Europos prieglobsčio teisės aktuose nustatytų pagrindinių principų ir garantijų.

2019 m. Italija ir Šveicarija įdiegė naujas pasienyje pateiktiems prašymams taikomas procedūras. Be to, kai kurios ES+ šalys pakeitė savo nacionalinius saugių kilmės šalių sąrašus, o kitos, kaip antai Kipras ir Italija, sudarė šiuos sąrašus pirmą kartą. Kipre pirmą kartą buvo taikyta pagreitinta procedūra, o nuo 2019 m. kovo mėn. Šveicarija pradėjo taikyti pagreitintą procedūrą, kad daugeliu atvejų sprendimas būtų priimtas per 140 dienų.

ES+ šalys taip pat daug dėmesio skyrė siekdamos nustatyti vėlesnių tarptautinės apsaugos prašymų kriterijus, kad būtų užkirstas kelias piktnaudžiavimui prieglobsčio sistema teikiant nepagrįstus pakartotinius prašymus.

Pagal įprastą arba specialią procedūrą kai kurios šalys pirmenybę teikė konkrečių prašytojų grupių pateiktų prašymų vertinimui, kad jie būtų išnagrinėti anksčiau nei kiti prašymai. Pavyzdžiui, dėl labai padidėjusio prieglobsčio prašytojų iš Venesuelos ir kitų Lotynų Amerikos šalių skaičiaus, Ispanija pirmenybę teikė jų prašymams, kad paspartintų sprendimų priėmimą.

Pirmosios instancijos procedūros

Siekdamos padidinti prašymų nagrinėjimo veiksmingumą ir sutrumpinti nagrinėjimo pirmojoje instancijoje laiką, ES+ šalys įgyvendino teisės aktų pakeitimus, institucinius pakeitimus, praktines priemones ir naujus darbo metodus. Pilietinės visuomenės organizacijų keliamos problemos vis dar buvo susijusios su pernelyg ilgai trunkančiomis pirmosios instancijos procedūromis, kurių trukmė dažnai viršijo teisės aktais nustatytas ribas.

Tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimas

ES+ šalys daug dėmesio skyrė siekdamas įgyvendinti svarbius pakeitimus, kurie buvo padaryti 2018 m. rengiant nacionalines priėmimo procedūras. Kelios šalys patobulino savo institucines sistemas, kad palengvintų įgyvendinimo procesą, o kitos toliau dėjo pastangas, kad išplėstų apgyvendinimo pajėgumus atsižvelgdamos į padidėjusį prašytojų skaičių. Kelios šalys sumažino priėmimo pajėgumus.

Siekdamos pagerinti priėmimo sąlygas, kelios šalys parengė gaires, vykdė stebėseną, padidino finansavimą ir pradėjo imitavimo pratybas.

Vykdant kai kurias iniciatyvas per metus buvo siekiama pakeisti tam tikrų prašytojų grupių teisės į materialines priėmimo sąlygas trukmę, taikymo sritį ir sąlygas. Taip pat imtasi iniciatyvų siekiant spręsti trikdančio elgesio problemą ir užtikrinti priėmimo centrų saugą. Teismai ypač aktyviai šalino nacionalinių priėmimo sistemų trūkumus, be kita ko, peržiūrėdami priėmimo už nacionalinių sienų standartus, susijusius su perdavimu pagal Dublino reglamentą.

Vis dėlto UNHCR ir pilietinės visuomenės organizacijos nustatė trūkumų, susijusių su vaikų ir jaunimo galimybėmis gauti sveikatos priežiūros ir švietimo paslaugas.

Sulaikymas

ES+ šalys priėmė naujus teisės aktus arba pakeitimus, kuriais tiksliau apibrėžiami arba išsamiau paaiškinami sulaikymo pagrindai ir sulaikymo alternatyvos, atsižvelgiant į grąžinimo procedūras. Teisės aktais buvo sprendžiami klausimai, susiję su nebendradarbiaujančiais prašytojais, prašytojais, keliančiais grėsmę arba pavojų priimančiosios šalies nacionaliniam saugumui, trikdančio ar nusikalstamo pobūdžio elgesiu ir pasislėpimo pavojumi. Be to, sulaikymas buvo dar labiau siejamas su prieglobsčio procedūrų ir grąžinimo vykdymo paspartinimu.

Taip pat pastebėta, kad kai kuriose šalyse buvo stengiamasi keisti politiką siekiant nustatyti alternatyvių sulaikymui priemonių. Kaip ir 2018 m., įvairiose šalyse pilietinės visuomenės organizacijos išreiškė susirūpinimą dėl netinkamo ES prieglobsčio teisės aktų įgyvendinimo, susijusio su prieglobsčio prašytojų sulaikymu ir apsaugos priemonėmis per sulaikymo procedūrą. Europos Žmogaus Teisių Teismas (EŽTT) toliau aktyviai vertino sulaikymo praktiką ir sąlygas, kartu aiškindamas prašytojų teises.

Antrosios instancijos procedūros

Pagrindinės sritys, kuriose 2019 m. įvyko pokyčių, buvo apeliacinių skundų dėl pirmosios instancijos teismo sprendimų stabdomasis poveikis, pakeitimai, susiję su apeliacinių skundų pateikimo terminais, institucinis restruktūrizavimas siekiant nustatyti už apeliacinius skundus atsakingą instituciją, prašytojams skirtų priemonių nustatymas ir antrosios instancijos procedūrų veiksmingumo didinimo priemonės, įskaitant naujų technologijų naudojimą.

Apskritai 2019 m. antrosios instancijos procedūrose susikaupęs neišnagrinėtų apeliacinių skundų skaičius ir proceso trukmė išliko svarbūs du aspektai, o kelios ES + šalys ėmėsi priemonių, kad sumažintų neišnagrinėtų apeliacinių skundų skaičių. Didelė dalis sprendimų dar nebuvo priimti antrojoje instancijoje, todėl teismai, priimdami sprendimus, turėjo galimybę toliau rengti praktinį prieglobsčio procedūros ir kitų BEPS sričių taikymą.

Informacija apie kilmės šalį

Pastaraisiais metais susidūrusios su dideliu srautu tarptautinės apsaugos prašytojų iš įvairių kilmės šalių, ES+ šalys ėmėsi konkrečių veiksmų, kad padidintų informacijos apie kilmės šalis įvairovę ir pagerintų jos kokybę.

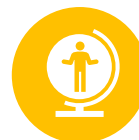
2019 m. buvo sustiprintas ES+ šalių bendradarbiavimas ir dalijimasis patirtimi, kuriuos per specializuotus tinklus dažnai koordinavo EASO. Be to, daug šalių investavo į darbuotojų mokymą mokslinių tyrimų, susijusių su informacija apie kilmės šalį, metodikos klausimais, o faktų nustatymo misijos ir toliau buvo pagrindinė informacijos ir išsamių žinių apie padėtį tam tikrose kilmės arba tranzito šalyse rinkimo priemonė.

Informacijos apie kilmės šalį srityje kilo problemų, susijusių su šaltinių nacionalinėmis kalbomis trūkumu, išsamios informacijos apie kai kurias kilmės šalis ar prašytojo duomenis trūkumu, taip pat su sunkumais norint gauti informaciją apie šalis, kuriose padėtis sparčiai keičiasi.

Bepilietybė

Tarptautinėje teisėje asmenys be pilietybės ir asmenys, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, yra dvi atskiros kategorijos, tačiau asmuo gali būti ir tarptautinės apsaugos gavėjas, ir asmuo be pilietybės. Kalbant apie prieglobstį, bepilietybė gali turėti įtakos sprendimo dėl apsaugos sprendimo dėl apsaugos prašymo priėmimo procesui, procedūrinėms garantijoms.

2019 m. kelios ES+ šalys ėmėsi veiksmų siekdamos išspręsti bepilietybės problemą, be kita ko, prie atitinkamų tarptautinių teisinių priemonių, numatydamos specialias bepilietybės nustatymo procedūras, suteikdamos galimybę gauti pilietybę gimus, sudarydamos palankesnes sąlygas natūralizacijai, didindamos asmenų be pilietybės apsaugos turinį, paspartindamos bepilietybės nustatymo procesą ir sudarydamos sąlygas rinkti asmenų be pilietybės surašymo duomenis. Tačiau atrodo, kad asmenys be pilietybės įvairiais prieglobsčio procedūros etapais vis dar susiduria su sunkumais – nuo sulaikymo galimybės iki grąžinimo.

Apsaugos pobūdis

Asmenys, kuriems suteikta kokia nors tarptautinė apsauga vienoje iš ES+ šalių, gali pasinaudoti įvairiomis teisėmis ir privilegijomis. 2019 m. teisės aktų, politikos ir praktikos pokyčiai, susiję su apsaugos pobūdžiu, ES+ šalyse buvo įvairūs, todėl buvo sunku nustatyti bendras tendencijas.

Iniciatyvomis paprastai buvo siekiama patenkinti konkrečius kiekvienos šalies poreikius ir jos buvo pritaikytos atsižvelgiant į konkrečius tų šalių paramos gavėjus. Daug per metus įvykusių pokyčių buvo susiję su nacionalinėmis integracijos strategijomis apskritai ir su apsaugos statuso peržiūra, panaikinimu ar atšaukimu.

Įgyvendinant kelias teisėkūros iniciatyvas, nagrinėta teisės į šeimos susijungimą taikymo sritis ir kriterijai, o kai kurios šalys parengė išsamias priemones, skirtas trečiųjų šalių piliečių dalyvavimui darbo rinkoje didinti.

Buvusių tarptautinės apsaugos prašytojų grąžinimas

2019 m. ES+ šalys toliau dėjo pastangas, kad rastų sprendimus, kaip veiksmingai grąžinti asmenis, neturinčius teisės pasilikti ES, įskaitant buvusius tarptautinės apsaugos prašytojus. Savo *2020 m. metinėje rizikos analizėje* FRONTEX nurodė, kad 2019 m. priimtų sprendimų grąžinti skaičius buvo daug didesnis nei tais pačiais metais įvykdytų veiksmingų grąžinimų skaičius.

Atsižvelgiant į tai, ES+ šalių pateiktais teisės aktų pakeitimais buvo siekiama palengvinti grąžinimą nustatant papildomus bendradarbiavimo įpareigojimus, panaikinant apeliacinių skundų dėl sprendimų grąžinti stabdomąjį poveikį, didinant sulaikymo galimybes ir paspartinant grąžinimo procedūras.

Taip pat buvo nustatytos praktinės priemonės, įskaitant naujas gaires ir technines priemones, siekiant išspręsti konkrečias problemas, pavyzdžiui, piktnaudžiavimo finansine parama grįžimui ir pasislėpimo rizikos priėmus neigiamą sprendimą, problemą. Be to, ES+ šalys pradėjo ir įgyvendino projektus, skirtus grąžinimo proceso kokybei gerinti, kartu gerbiančios pagrindines teises. Be to, buvo toliau stengiamasi užtikrinti remiamo savanoriško buvusių prašytojų grąžimo būdus.

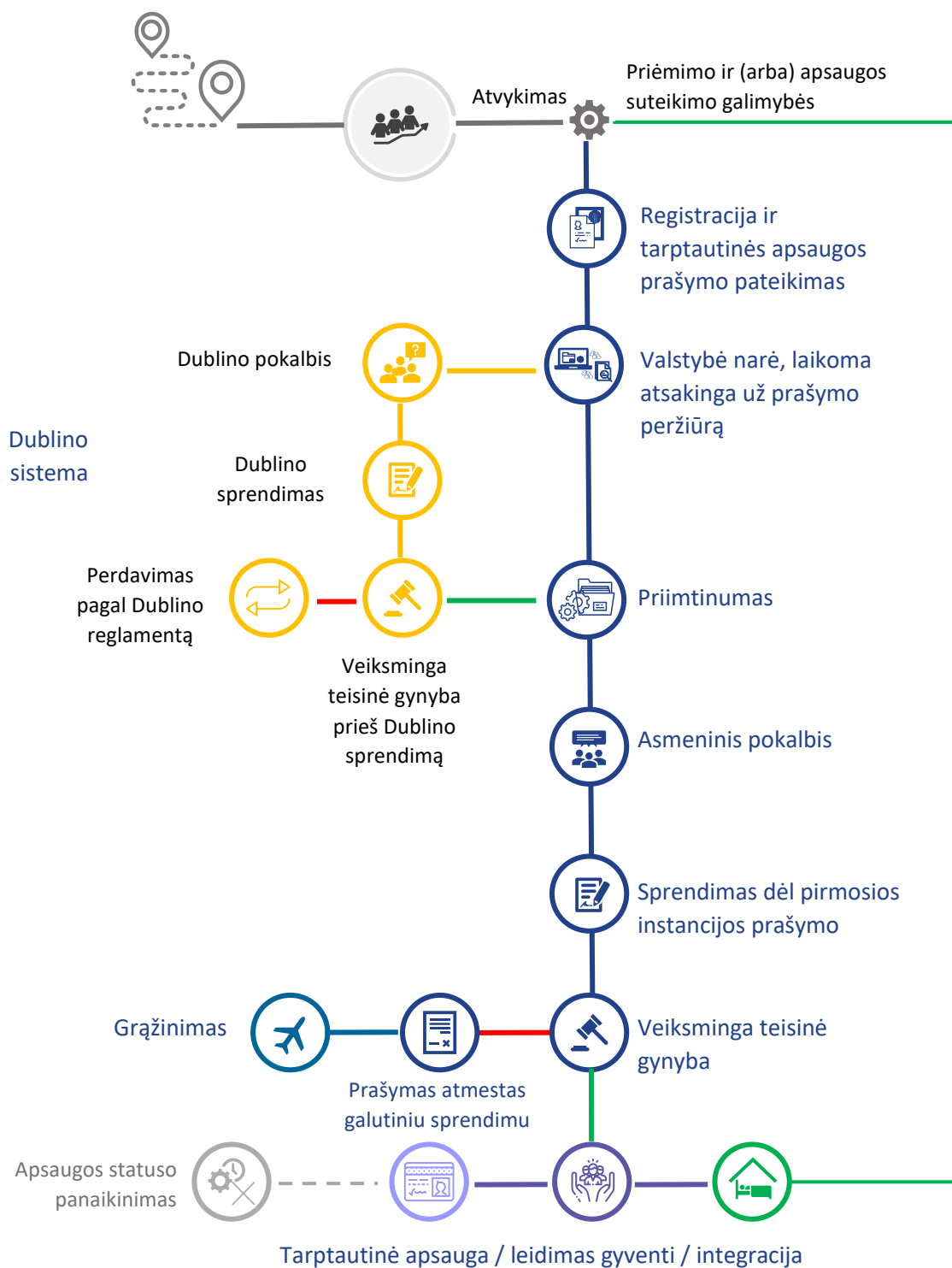

Perkėlimo ir humanitarinio priėmimo programos

2019 m. ES+ šalys padarė pažangą siekdamas tikslo perkelti 50 000 migrantų, kaip numatyta Europos Komisijos 2017 m. rekomendacijose pagal antrąją [Perkėlimo į ES programą](#).

2019 m. pagal perkėlimo programą į Europą atvyko maždaug 30 700 asmenų, t. y. 8 proc. daugiau nei 2018 m. Kaip ir trejus metus, Sirijos piliečiai sudarė beveik du trečdalius visų perkeltų asmenų. Reaguodamos į Europos Komisijos raginimą, ES+ šalys įsipareigojo 2020 m. skirti dar 29 500 perkėlimo vietų.

Pagrindiniai prieglobsčio procedūros etapai

Išvados

2019 m. pirmą kartą nuo 2015 m. padaugėjo Europoje pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų. Atsižvelgdamos į tai, ES+ šalys toliau stengėsi suderinti savo prieglobsčio sistemas ir tobulinti savo sprendimus dėl tarptautinės apsaugos, remdamosi ankstesniais metais pradėtomis iniciatyvomis.

Kaip nurodyta ataskaitoje, pagrindiniai pokyčiai buvo šie:

- Susikaupusių tarptautinių apsaugos prašymų, dėl kurių vis dar laukiama sprendimo, skaičius buvo daug didesnis, palyginti su iki 2015 m. buvusiu lygiu, o tai rodo, kad ES+ šalių prieglobsčio ir priėmimo sistemos vis dar veikia patirdamos spaudimą.
- Prašytojų antrinis judėjimas atkreipė vis didesnę ES+ šalių dėmesį ir prisidėjo prie diskusijų apie Dublino sistemos veikimą.
- ES+ šalys toliau skyrė daug dėmesio sklandžiam registravimui ir išsamios informacijos rinkimui iš prašytojų ankstyvaisiais prieglobsčio procedūros etapais, kad būtų galima veiksmingiau atskirti asmenis, kuriems reikia apsaugos, ir asmenis, kuriems bus nurodyta grįžti. Tai buvo derinama su pasienio procedūrų tobulinimo priemonėmis.
- ES+ šalyse dedama daugiau pastangų siekiant patenkinti pažeidžiamų prašytojų poreikius, pradedant ankstyvu nustatymu bei procedūrinių apsaugos priemonių teikimu ir baigiant specializuotos priėmimo infrastruktūros gerinimu ir, visų pirma, specialios informacinės medžiagos nelydimiems prašytojams rengimu.
- Antrojoje instancijoje nagrinėjama daug prašymų, todėl teismai ir toliau atliko svarbų vaidmenį rengiant praktinį Europos prieglobsčio *acquis* nuostatų taikymą.
- Nepaisant nuolatinių ES+ šalių pastangų rasti veiksmingo asmenų, neturinčių teisės pasilikti ES, įskaitant buvusius tarptautinės apsaugos prašytojus, grąžinimo sprendimus, faktiškai grąžintų asmenų skaičius išliko daug mažesnis nei sprendimų grąžinti skaičius.
- Nors nepadaryta didelės pažangos siekiant priimti BEPS reformos dokumentų rinkinį, atliktas didžiulis darbas įgyvendinant ES+ šalių politiką ir praktiškai bendradarbiaujant prieglobsčio srityje.
- Viešosiose diskusijose daugiausia dėmesio skiriama pagrindiniams klausimams, susijusiems su ES išorės sienomis, visų pirma kalbant apie paieškos ir gelbėjimo operacijas Viduržemio jūroje ir saugų išgelbėtų migrantų išlaipinimą bei perkėlimą. Padidėję migracijos srautai rytinės Viduržemio regiono dalies maršrutu padidino buvusį spaudimą regiono valstybių narių prieglobsčio sistemoms. Siekdamas padėti pirmosioms su migrantų antplūdžiu susiduriančioms valstybėms narėms centrinės ir rytinės Viduržemio jūros dalies maršrutuose, 2019 m. EASO patobulino ir prireikus išplėtė savo operatyvinę paramą Kiprui, Graikijai, Italijai ir Maltai.

2020 m. EASO prieglobsčio ataskaitoje nurodytos tendencijos sudaro šių metų veiklos pagrindą. Be to, pasaulinis naujojo viruso COVID-19 protrūkis bus itin reikšmingas ir paskatins su prieglobsčiu susijusius pokyčius, nes išryškės poreikis taikyti naujoviškus metodus siekiant užtikrinti visapusišką pagarbą teisei į prieglobstį. Kol šiuo metu rengiamas Naujas migracijos ir prieglobsčio paktas, COVID-19 pandemijos metu įgyta patirtis gali būti vertinga modernizuojant ir tobulinant prieglobsčio procedūras ES+ šalyse.

ISBN 978-92-9485-525-1

